

II. Osobitná časť

K čl. I:

K bodu 1 (§ 1)

Zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom (ďalej len „ZMPS“) v svojom základnom ustanovení v doterajšom znení samostatne vymedzoval len občianskoprávne, rodinné a pracovné vzťahy. Medzi základné súkromnoprávne vzťahy však nepochybne patria i obchodné vzťahy, ktoré zákon neuvádza. Toto má historické korene v skutočnosti, že v čase prijatia tohto zákona sa akceptoval pojem obchodných vzťahov len v medzinárodnom obchode a prijal sa samostatný zákonník medzinárodného obchodu (č. 101/1963 Zb.), ktorý väzbu na tento zákon obsahoval (§ 3 zákona č. 101/1963 Zb.). Po jeho zrušení nedošlo k premietnutiu nového právneho stavu adekvátne do Obchodného zákonníka (§ 729 zákona č. 513/1991 Zb.), ani do tohto zákona. Preto sa navrhuje tieto vzťahy samostatne pomenovať a znenie § 1 o tieto vzťahy doplniť.

K bodu 2 a 3 (§ 10 a § 11a)

Zákonom č. 510/2002 Z. z. o platobnom styku a o zmene a doplnení niektorých zákonov bolo do ZMPS doplnené ustanovenie § 11a, ktoré upravuje rozhodné právo pre zmluvy o platobnom systéme. Tento zásah do ZMPS bol neorganický, čo nakoniec potvrdzuje aj množstvo odkazov v tomto ustanovení na zákon č. 510/2002 Z.z. . Vzhľadom na to, že ustanovenie § 11a má výlučnú použiteľnosť len v kontexte právnych vzťahov upravených zákonom č. 510/2002 Z. z. a nie je všeobecne použiteľné (ako ostatné ustanovenia ZMPS), má svoje miesto jednoznačne v kontexte zákona, na ktorý odkazuje. Aby zároveň nedochádzalo k interpretačným problémom upravuje sa pôvodné znenie § 10, ktoré pripúšťa odlišnú úpravu posudzovania rozhodného práva v osobitných zákonoch, akým je aj zákon č. 510/2002 Z.z..

K bodu 4 (§ 24):

Ustanovenie § 24 premieta do všeobecnej právnej úpravy princíp posudzovania rozhodného práva v oblasti otázok starostlivosti o maloleté deti z III. kapitoly (Rozhodné právo) haagskeho Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkon a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností na ochranu dieťaťa z 19.10.1996 (ozn. č. 344/2002 Z. z.).

V ustanovení sa určuje nové všeobecné kolízne kritérium („*obvyklý pobyt*“) pre voľbu rozhodného práva, ktorým sa budú spravovať jednotlivé vzťahy medzi rodičmi a deťmi. Výslovne sa pritom spomína vznik a zánik rodičovských práv a povinností a výkon týchto práv. Uvedené kolízne kritérium je určené všeobecne, t.j. použije sa všade tam, kde ZMPS pre vzťahy medzi rodičmi a deťmi neurčuje iné kolízne kritérium (určenie otcovstva, osvojenie, opatrovníctvo).

Pôvodné kolízne kritérium *lex patriae* dohovor nahradil v súčasnosti uplatňovaným kritériom *obvyklého pobytu* dieťaťa. Zosúladenie zákonného kritéria s kritériom z medzinárodnej zmluvy má za cieľ zvýšiť prehľadnosť právnej úpravy a zjednodušiť aplikačnú prax súdov.

Kolízne kritérium *obvyklého pobytu* je vytvorené na základe skutkového konceptu a má čisto objektívny charakter. *Obvyklým pobytom* osoby sa rozumie miesto, kde sa osoba skutočne (prevažne) zdržuje. Jej úmysel zdržiavať sa na inom mieste je pritom bezpredmetný.

Súd pri posúdení otázky, či má osoba *obvyklý pobyt* na území určitého štátu, bude musieť zobrať do úvahy najmä skutočnosť, kde sa osoba väčšinu roka zdržuje, kde pracuje, či študuje. Pri posudzovaní *obvyklého pobytu* dieťaťa, bude brať do úvahy (v závislosti od veku dieťaťa) aj skutočnosť, kde je obvyklý pobyt osoby, ktorá sa stará o dieťa, kde dieťa navštevuje predškolské a školské zariadenia a pod.

U väčšiny malých detí bude ich *obvyklý pobyt* spravidla sledovať pobyt rodiča, u ktorého žije. U starších detí však už môže nastať situácia, že dieťa síce žije u rodičov, ale navštevuje školu v cudzine. Pokiaľ dochádza do školy každodenne zo Slovenskej republiky, je predpoklad, že bude mať svoj obvyklý pobyt v Slovenskej republike. Ak však študuje v internátnej škole v cudzine a do Slovenskej republiky dochádza len na víkendy či letné prázdniny, je možné, že jeho *obvyklý pobyt* bude v danom štáte.

Vzhľadom na možnú odlišnú interpretáciu pojmu *obvyklý pobyt* rôznymi štátmi, nedá sa vylúčiť, že jedna osoba bude mať *obvyklý pobyt* súčasne na území viacerých štátov. Samozrejme, pre slovenský súd bude vždy relevantné (analogicky k § 33 ZMPS), či má osoba *obvyklý pobyt* na území slovenskej republiky. Skutočnosť, že osoba má súčasne *obvyklý pobyt* aj na území iného štátu, nie je pre slovenský súd relevantná.

Obvyklý pobyt však nie je jediným kolíznym kritériom pre určenie rozhodného práva, ktorým sa budú spravovať vzťahy medzi rodičmi a deťmi. Súd má možnosť vo výnimočných prípadoch použiť aj právo iného štátu, ako toho, v ktorom ma dieťa obvyklý pobyt. Podmienkou je, (i) aby to vyžadovala ochrana osoby alebo majetku maloletého, (ii) aby sa použilo len právo toho štátu, s ktorým ma ochrana osoby alebo majetku maloletého podstatnú

väzbu a (iii) aby sa tak stalo výnimočne. Zároveň je potrebné zdôrazniť, že súd má na právo iného štátu len prihliadnuť, nemusí ho aplikovať celé.

K bodu 5 (§ 24a):

Rozhodné právo na posudzovanie nároku na výživné sa proti minulosti vyčlenilo do samostatného ustanovenia. Vyžiadala si to skutočnosť, že medzinárodnoprávna prax ohľadne posudzovania otázok výživného sa vyčlenila z úpravy otázok rodičovských práv a povinností. Taktiež kolízne kritérium *lex patriae* obsiahnuté pôvodne v § 24 ods. 1 a 2 nie je v súčasnosti praktické.

Pre nároky výživného dieťaťa sa kolízne kritérium ustálilo na jeho obvyklom pobyte (*prvá veta*). Pri nárokoch na výživné inej osoby sa rozhodné právo spravuje kritériom bydliska oprávnenej osoby (*druhá veta*). Zákon rozlišuje medzi obvyklým pobytom dieťaťa a bydliskom inej oprávnenej osoby z dôvodu, že sleduje konzistentnosť pri používaní pojmu obvyklý pobyt vo vzťahu k deťom, pričom vo vzťahu k iným osobám zákon používa kritérium bydliska.

Formulácia tohto ustanovenia má za cieľ tiež zjednotiť ukazovateľ rozhodného práva s princípom pre založenie právomoci súdu na konanie, v dôsledku čoho vo veľkej väčšine prípadov bude súd v konaní o výživnom konať podľa *lex fori*. To zjednoduší a urýchli konanie, čo bude v prospech navrhovateľa. Toto kritérium sa inšpiruje článkom 4 haagskeho Dohovoru o rozhodnom práve pre vyživovaciu povinnosť z 2. októbra 1973, ktorého zmluvnou stranou síce Slovenská republika nie je, ktorý však napriek tomu predstavuje súčasný (a jediný) medzinárodný štandard rozhodného práva v tejto oblasti.

K bodu 6 (§ 28)

Navrhovaná zmena je ďalším dôsledkom uplatnenia haagskeho Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkon a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností na ochranu dieťaťa z 19.10.1996 (ozn. č. 344/2002 Z. z.), kedy kritérium *lex patriae* sa nahrádza kolíznym kritériom obvyklého pobytu dieťaťa.

K bodu 7 (§ 37):

Namiesto nepresného názvu „Právomoc v majetkových veciach“ sa zavádza presnejší názov ustanovení o právomoci v § 37 až 37f, pretože aj doteraz malo v zmysle platnej judikatúry toto ustanovenie charakter „všeobecného“ ustanovenia pre oblasť konania v sporových veciach, ktorým sa zakladala právomoc v prípadoch, keď ustanovenia § 38 a nasl. neobsahovali špecifickú úpravu právomoci.

Nové znenie § 37 zavádza do právnej úpravy princíp „všeobecnej právomoci“ slovenských súdov, t.j. právomoci, ktorá je v zásade daná vždy, ak samozrejme zákon ďalej neuvádza niečo iné. Ide o prvé zo 7 nových ustanovení v zákone, ktoré nahrádzajú pôvodnú filozofiu § 37, ktorá sa v posledných rokoch ukázala ako nezodpovedajúca potrebám súčasnej súdnej praxe.

Tým, že pôvodné znenie § 37 odkazovalo v „majetkových veciach“ na „príslušnosť“ súdov podľa slovenských predpisov, zakladala sa medzinárodná právomoc súdov vo veciach neupravených v § 38 až § 46 zákona ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku, konkrétne jeho § 84 až § 88. Vzhľadom na štruktúru týchto ustanovení (najmä vzťah § 84 a § 88), ako aj legislatívne zásahy do ich obsahu v posledných rokoch, dochádza v justičnej praxi často k situáciám, kedy existujúci právny stav vedie k nežiadúcim dôsledkom (najmä neumožňuje založiť právomoc slovenského súdu v situáciách, kedy by to malo byť možné, a naopak umožňuje založiť právomoc v situáciách, že neexistuje dostatočná väzba na predmet konania, resp. odporcu).

Nová úprava „všeobecnej právomoci“ umožni slovenským súdom konať vtedy, ak tu má žalovaný bydlisko alebo sídlo a v majetkových sporoch, ak tu má majetok.

Podobne ako aj ďalšie nové ustanovenia, inšpirovalo sa nové znenie § 37 ZMPS nariadením Brusel I, konkrétne jeho článkom 2 ods. 2. Ide o všeobecne akceptovaný klasický princíp založenia právomoci *in personam* doplnený o princíp *in rem* (*quasi in rem*).

K bodu 8 (§ 37a až 37f)

Ide o nové ustanovenia, ktoré významným spôsobom novo upravujú právomoc slovenských súdov na konania v sporových veciach. Podobne ako § 37 sa obsahovo inšpirujú princípmi nariadenia Brusel I, aj keď ich nereprodukovujú doslovne, pretože by to vzhľadom na multilaterálny charakter nariadenia nebolo možné. Zjednotenie princípov právomoci nariadenia aj tohto zákona bude viesť k výraznému zjednodušeniu aplikačnej praxe pre súdy aj po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie, pretože sa súdy budú môcť v zásade riadiť rovnakými (porovnateľnými) princípmi založenými na rovnakej právnej filozofii vo vzťahu ku všetkým štátom sveta a nebudú musieť osobitne sledovať, či ide o právny vzťah, na ktorý sa nariadenie vzťahuje, alebo nie.

§ 37a až 37c pritom predstavujú ustanovenia tzv. súbežnej (konkurentnej) právomoci k právomoci podľa § 37. Ide teda o možnosť založenia si právomoci aj podľa iného kritéria, nie o situáciu, kedy špecifická úprava v týchto ustanoveniach vylučuje použitie § 37. Ak si slovenský súd môže založiť právomoc už podľa § 37, nemusí skúmať ďalej podmienky týchto ustanovení, aj keby išlo o právny vzťah upravený v týchto ustanoveniach.

K § 37a

V § 37a sa popri všeobecnej civilnej právomoci slovenských súdov upravuje tzv. zvláštna právomoc, teda situácia, kedy vo vzťahu k predmetu sporu je *spravodlivé*, aby ho mohol prejednať slovenský súd, aj keď by odporca nemal tu svoje bydlisko. Ide o založenie právomoci slovenského súdu vo vzťahu k veciam vyplývajúcich zo záväzkových vzťahov. Špecificky sa upravuje právomoc vo veciach pracovných zmlúv, poistných zmlúv a spotrebiteľských zmlúv. Ustanovenie § 37a je premietnutím čl. 5 ods. 1 a čl. 8 až 21 nariadenia Brusel I.

Právomoc slovenských súdov vo veciach týkajúcich sa pracovných zmlúv je daná aj vtedy, ak žalobcom je zamestnanec, ktorý má bydlisko na území Slovenskej republiky. Právomoc slovenského súdu podľa tohto ustanovenia má možnosť založiť len zamestnanec svojim návrhom (žalobou), a to len ak pôjde o vec týkajúcu sa pracovnej zmluvy. Len pracovnoprávne vzťahy vznikajúce z pracovnej zmluvy možno považovať za súkromnoprávne vzťahy, na ktoré sa zákon podľa svojho § 1 uplatní. Pracovnou zmluvou sa preto na účely tohto ustanovenia rozumie výlučne zmluva v zmysle zásad upravených v zákonníku práce, nie štátnozamestnanecký pomer, ktorý nevzniká pracovnou zmluvou, či obdobný pomer, v ktorom nie je zaručená rovnosť účastníkov pracovnoprávneho vzťahu.

Právomoc slovenských súdov vo veciach týkajúcich sa poistných zmlúv je daná aj vtedy, ak je žalobcom poistník alebo osoba oprávnená z poistenia a žalobca má bydlisko na území Slovenskej republiky. Rozhodujúce pre založenie právomoci slovenského súdu podľa tohto písmena je, aby návrh (žalobu) podal poistník, resp. osoba oprávnená z poistenia a zároveň aby tento žalobca mal bydlisko alebo sídlo na území SR.

Právomoc slovenských súdov vo veciach týkajúcich sa spotrebiteľských zmlúv je daná aj vtedy, ak je žalobcom spotrebiteľ, ktorý má bydlisko na území Slovenskej republiky. Rozhodujúce pre založenie právomoci slovenského súdu podľa tohto písmena je, aby návrh (žalobu) podal spotrebiteľ, ktorý má bydlisko na území SR.

Právomoc slovenských súdov vo veciach ostatných zmlúv je daná aj vtedy, ak tovar mal byť alebo bol odovzdaný, služby poskytnuté alebo práce vykonané na území Slovenskej republiky; inak ak miesto plnenia malo byť alebo bolo na území Slovenskej republiky. Rozhodujúcim pre založenie právomoci slovenského súdu podľa tohto písmena je miesto plnenia. Právomoc pritom môže byť určená buď podľa skutočného miesta plnenia (t.j. kde bol tovar skutočne vyložený, služba skutočne poskytnutá bez ohľadu na zmluvou, resp. zákonom určené miesto plnenia) alebo zmluvne dohodnutého miesta plnenia, resp. miesta plnenia vyplývajúceho z hmotného práva.

K § 37b

Právomoc slovenských súdov sa tiež špecificky upravuje vo veciach náhrady škody a činnosti zahraničnej právnickej osoby na našom území. Ustanovenie § 37b prevzalo princípy čl. 5 ods. 3 až 5 nariadenia Brusel I.

V prípade písm. a) ide o každú škodu z iného ako zmluvného vzťahu. Rozhodujúcim pre založenie právomoci slovenského súdu pritom je, aby ku škode došlo na území SR alebo mohlo dôjsť na území SR (t.j. postačuje len hrozba vzniku škody na našom území).

V písm. b) sa upravuje právomoc slovenského súdu vo vzťahu k adhéznemu konaniu. Ak slovenský súd má právomoc na trestné konanie má právomoc v tomto konaní právomoc konať i o náhrade škody.

K § 37c

Ustanovenie § 37c prevzalo čl. 6 nariadenia Brusel I. Právomoc slovenského súdu môže byť založená i návrhom účastníka.

K § 37d

Ide o ďalšie ustanovenia, ktoré ma vo vzťahu k § 37 charakter súbežnej právomoci. Avšak právomoc založená na týchto kritériách je vždy súčasne výlučná, t.j. Slovenská republika si vyhradzuje právo vždy rozhodovať v týchto veciach. Ustanovenie § 37d o výlučnej právomoci prevzalo čiastočne čl. 22 nariadenia Brusel I a má významný dopad v kontexte uznávania a výkonu cudzích rozhodnutí na území SR (výlučná právomoc súdu Slovenskej republiky bráni uznaniu cudzieho rozhodnutia vydaného v tej istej veci), ako aj v kontexte voľby súdu (§ 37e). Ide v princípe o premietnutie klasického princípu *in rem* a *quasi in rem*, keď samotný predmet sporu je úzko spojený s teritoriálnou suverenitou štátu na svojom území.

Čl. 22 nariadenia Brusel I okrem toho upravuje výlučnú právomoc súdov i na konanie o zrušení (neplatnosti) právnickej osoby, platnosti zápisov do jednotlivých verejných registrov a výkone rozhodnutia. V týchto prípadoch však v podmienkach Slovenskej republiky nie je potrebné upravovať otázky právomoci osobitne pretože niet pochybnosti, že právomoc slovenského súdu bude vždy daná a prípadné dôsledky vydania rozhodnutia v takejto veci cudzím súdom (čo je nakoniec veľmi nepravdepodobné) sa budú dať riešiť v kontexte uznania takéhoto cudzieho rozhodnutia s poukazom na prekážku verejného poriadku.

Pre úplnosť treba uviesť, že toto ustanovenie nie je jediným ustanovením zákona upravujúcim výlučnú právomoc. Ďalšie ustanovenia výlučnej právomoci sú v § 43 ods. 1 a § 45 ods. 1 písm. c) zákona.

K § 37e

Ustanovenie § 37e prevzalo ustanovenie čl. 23 nariadenia Brusel I s prihliadnutím aj na jeho články 13, 17 a 21. Tým došlo k podstatne podrobnejšej úprave princípu, ktorý bol obsiahnutý v § 37 ods. 2 a 3. Oproti zneniu nariadenia Brusel I však pripúšťa voľbu právomoci len pri zmluvných vzťahoch alebo sporoch z nárokov na náhradu škody. Pokiaľ dohoda účastníkov o právomoci súdu nemá výlučný charakter, má aj toto ustanovenie vzťah súbežnej právomoci k § 37.

Odsek 6 obsahuje špecifickú úpravu, ktorá reaguje na vzťah ku štátom *common law* mimo pôsobnosť nariadenia Brusel I. Podľa právnej teórie uplatňovanej v štátoch *common law* dojednanie výlučnej právomoci súdu takéhoto štátu nevylučuje, aby konkrétne zvolený súd odmietol svoju právomoc vykonávať. Pokiaľ by si iný súd nemohol svoju právomoc založiť, došlo by potencionálne k *denegatio justitiae*, pretože založeniu právomoci slovenského súdu by bránil výlučný charakter zmluvnej doložky. Cieľom tohto ustanovenia je prelomiť tento negatívny dopad. Právne relevantné je, že slovenský súd si môže právomoc založiť len na niektorom z kritérií právomoci v zákone obsiahnutých, nie na samotnom fakte, že nastali skutočnosti uvedené v odseku 6.

K § 37f

Ak slovenský súd nemá právomoc konať môže na návrh účastníka nariadiť predbežné opatrenie. Podmienkou uznania cudzieho rozhodnutia je skutočnosť, že ide o rozhodnutie vo veci samej (§ 64 písm. c) ZMPS). Tým sa vylučuje, aby slovenský súd uznával predbežné opatrenia (výnimkou budú len záväzky vyplývajúce z medzinárodných zmlúv, resp. prameňov komunitárneho práva), resp. procesné rozhodnutia. Práve preto je potrebné, aby slovenský súd, ak nemá právomoc na konanie vo veci samej, mohol na návrh nariadiť predbežné opatrenia, a tak predísť k znemožneniu výkonu budúceho cudzieho rozhodnutia. Pri nariadovaní a zrušení predbežného opatrenia bude súd postupovať podľa ustanovení Občianskeho súdneho poriadku. Dôvody zániku predbežného opatrenia sú pritom upravené v § 77 Občianskeho súdneho poriadku.

K bodu 9 (§ 38a)

Do samostatného ustanovenia sa vyčleňuje právomoc vo veciach konania o výživnom, a to bez ohľadu na to, či je oprávnenou osobou maloleté dieťa alebo iná osoba. Doterajšia úprava v § 39 je nevyhovujúca, pretože napr. u dospelého dieťaťa (či iných dospelých oprávnených osôb) odkazovala na právomoc v „majetkových veciach“ (pôvodné znenie § 37), čo spravidla odkazovalo na právomoc súdu v cudzine. Takýto, pre oprávneného negatívny dopad však nie je súčasťou medzinárodnou praxou nijak odôvodnený. Nariadenie Brusel I v článku 5 ods. 2 zakladá právomoc súdu podľa bydliska alebo obvyklého pobytu

oprávneného (túto formuláciu v spojení s čl. 2 nariadenia prevzalo aj nové znenie § 38a), rovnako haagsky Dohovor o uznávaní a výkone rozhodnutí o vyživovacej povinnosti z 2.10.1973 (ozn.č. 132/1976 Zb.) pripúšťa vo svojom článku 4 ods. 1 s prihliadnutím na článok 7 právomoc súdu obvyklého pobytu oprávneného alebo povinného. Preto navrhnutá formulácia spĺňa požiadavky uznateľnosti rozhodnutia vydaného slovenským súdom v cudzine a je aj výhodná pre oprávneného, ktorý má bydlisko alebo obvyklý pobyt na území SR. Rozlíšenie medzi „bydliskom“ a „obvyklým pobytom“ je zachované z dôvodu compatibility s textom citovaného nariadenia a je spôsobené odlišnosťou kritérií používaných v medzinárodnom práve súkromnom vo vzťahu k dospeljej fyzickej osobe („bydlisko“) a maloletému dieťaťu („obvyklý pobyt“). Pozri tiež komentár k bodu 4 vyššie.

K bodu 10 (§ 39):

Ustanovenie § 39 prešlo významnou zmenou v porovnaní s jeho pôvodným znením. Došlo k základnému odklonu od princípu štátneho občianstva v prospech princípu obvyklého pobytu, čím sa znenie tohto ustanovenia dostáva do súladu s haagskym Dohovorom o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkon a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností na ochranu dieťaťa z 19.10.1996 (ozn.č. 344/2002 Z.z.), konkrétne s jeho článkami 5, 6, 11 a 12, ktoré majú univerzálnu záväznosť (t.j. uplatňujú sa vo vzťahu ku všetkým štátom, nielen vo vzťahu ku zmluvným štátom dohovoru). Odsek 4 zachováva pôvodnú filozofiu spojenia konania o rozvode s konaním o úpravu práv a povinností rodičov k spoločnému dieťaťu na dobu po rozvode. Jeho znenie však bolo prispôbené princípu vyjadrenému v čl. 10 cit. dohovoru ako aj čl. 3 nariadenia Brusel II.

K bodu 11 (§ 41a):

V dôsledku ujednotenia terminológie pre kritérium posudzovania otázok jurisdikcie a rozhodného práva vo vzťahu k maloletým deťom sa aj v tomto ustanovení pojem „trvalý pobyt“ mení na pojem „obvyklý pobyt“, ktorý sa používa v ostatných ustanoveniach zákona a ktorý zodpovedá súčasnému medzinárodnému štandardu.

K bodu 12 (§ 62):

Nové znenie tohto ustanovenia reaguje na snahu priblíženia právnych služieb obyvateľstvu. Presun časti agendy vyššieho overovania (superlegalizácie) listín na krajské sudy bol schválený vládou Slovenskej republiky v kontexte uznesenia č. 1092/2000 prijatému v súvislosti s uzavretím Dohovoru o zrušení požiadavky vyššieho overenia zahraničných verejných listín z 5.10.1961 (ozn.č. 213/2002 Z.z.). Vláda schválila ako tzv. apostilné orgány Slovenskej republiky podľa čl. 6 dohovoru aj krajské sudy, ktoré však túto funkciu budú vykonávať až po prijatí potrebných legislatívnych opatrení. Navrhované ustanovenie je týmto

požadovaným legislatívnym opatrením, ktoré určuje príslušnosť krajských súdov pri vyššom overovaní verejných listín určených na použitie v cudzine.

K bodu 13 (§ 62a)

Toto nové ustanovenie je v časti veľmi redukovaným pozostatkom návrhu v minulosti pripraveného, ale legislatívne nerealizovaného zákona na vykonávanie Dohovoru o vymáhaní výživného v cudzine z roku 1956. Postup súdov Slovenskej republiky pri ich súčinnosti so žiadateľmi o vymáhanie výživného v cudzine (podaním návrhu na uznanie a výkon alebo uplatnením nároku v cudzine) na základe ustanovení niektorých dvojstranných medzinárodných zmlúv a citovaného dohovoru je upravený v § 22 a 23 Inštrukcie MS SR č. 1/1981, avšak nie je ani rámcovo upravený v právnej norme majúcej charakter zákona, čo v praxi spôsobuje problémy z hľadiska právnej kvalifikácie takejto osobitnej činnosti súdu. Odsek 1 (a v časti aj odsek 3) tohto ustanovenia predstavuje teda základnú právnu úpravu prepojenia medzinárodných zmlúv s vnútroštátnou úpravou, ktorá by mala vyriešiť aplikačný problém. Nejedná sa teda o novú činnosť súdov, len o jej novú úpravu. Dopĺňa sa súčasne o situácie, kedy k vymáhaniu výživného dochádza aj na základe vzájomnosti dojednanej medzi Slovenskou republikou a cudzím štátom (v súčasnosti ide o USA a niektoré provincie Kanady), kedy postup uplatňovania nároku vo vzťahu k cudzine je porovnateľný s postupom podľa uvedeného dohovoru.

Odsek 2 reaguje špecificky na vykonávanie haagskeho Dohovoru o uľahčení prístupu k justičným orgánom v cudzine z 25.10.1980 (ozn. č. 182/2003 Z.z.) a niektorých dvojstranných medzinárodných zmlúv o právnej pomoci. Vláda SR v uznesení č. 830/2002 k citovanému dohovoru schválila návrh, aby po prijatí potrebných legislatívnych opatrení boli ako odosielajúce orgány určené (okrem ministerstva spravodlivosti) aj okresné sudy Slovenskej republiky. S touto agendou počíta už zákon č. 425/2002 Z.z. o vyšších súdnych úradníkoch (§ 7 písmeno d/). Navrhované ustanovenie je týmto potrebným legislatívnym opatrením a jeho filozofia sleduje priblíženie právnych služieb obyvateľstvu.

Požiadavka na zabezpečenie bezplatného prekladu (odsek 3) sa opiera o článok 6 ods. 3 Dohovoru o uľahčení prístupu k justičným orgánom v cudzine z 25.10.1980 (ozn.č. 182/2003 Z.z.), § 22 ods. 6 cit. Inštrukcie MS SR, ako aj o príslušné články dvojstranných zmlúv o právnej pomoci. Súd zabezpečí preklad žiadosti tlmočníkom.

Odsek 4 reaguje na úpravu z niektorých dvojstranných zmlúv, ktoré umožňujú, aby oprávnený podal návrh na výkon rozhodnutia slovenskému súdu, ktorý rozhodoval v prvom stupni. Tento súd síce nemá právomoc výkon svojho rozhodnutia nariadiť, keďže miestom výkonu je cudzí štát, avšak má zmluvnú povinnosť takýto návrh prijať a s prílohami postúpiť príslušnému súdu v cudzine. Podobný postup sa týka aj návrhov na výkon rozhodnutí o

trovách konania podľa haagskeho Dohovoru o uľahčení prístupu k justičným orgánom v cudzine z 25.10.1980 (ozn.č. 182/2003 Z.z.).

K bodu 14

K § 63

Nato, aby malo cudzie rozhodnutie v Slovenskej republike právne účinky (účinnosť), je potrebné aby bolo uznané slovenskými orgánmi (§ 63 a 68 ods. 1 ZMPS). Uznanie je možné dvomi spôsobmi: osobitným rozhodnutím súdu (vo veciach uvedených v zákone alebo medzinárodnej zmluve) alebo bez osobitného rozhodnutia (výroku) súdu. Uznanie bez osobitného rozhodnutia súdu (tzv. uznanie bez ďalšieho konania) znamená, že uznávajúci orgán preskúma podmienky uznateľnosti cudzieho rozhodnutia, a pokiaľ nie je daná žiadna z prekážok uznania, k cudziemu rozhodnutiu prihliadne, teda prizná mu právne účinky. Spravidla sa tak stane v kontexte nariadenia výkonu cudzieho rozhodnutia (súdom alebo v rámci exekučného konania), avšak cudzie rozhodnutia môže týmto spôsobom uznať aj iný orgán (napríklad matrika, katastrálny úrad).

Pri niektorých statusových rozhodnutiach (rozhodnutie vo veciach manželských, určenia (zistenia alebo zapretia) otcovstva a osvojenia dieťaťa), ktoré sa týkajú len cudzích štátnych príslušníkov, sa nevyžaduje ich uznanie. Ak sa to neprieči verejnému poriadku, priznajú sa im bez ďalšieho právne účinky (§ 68 ods. 2 ZMPS). Ak by sa priznanie účinnosti takého rozhodnutia priečilo verejnému poriadku, nemožno cudziemu rozhodnutiu účinky priznať, pričom konanie o uznanie takéhoto rozhodnutia nie je možné. Pri iných cudzích rozhodnutiach sa výnimka z uznania ako podmienka účinnosti nepripúšťa.

Ak cudzie rozhodnutie obsahuje niekoľko výrokov, podlieha uznaniu každý výrok samostatne. To znamená, že len výrok upravujúci právny vzťah, ktorý vyžaduje uznanie osobitným výrokom bude predmetom osobitného uznávacieho konania a aj výrok o uznaní sa bude týkať len tohto výroku z cudzieho rozhodnutia, ak len účastník nenavrhne inak.

Čiastočná zmena formulácie tohto ustanovenia oproti doterajšiemu zneniu reaguje na skutočnosť, že pre kvalifikáciu rozhodnutia podliehajúceho uznaniu nie je podstatný „justičný“ charakter cudzieho orgánu, ktorý rozhodnutie vydal, ale skutočnosť, či by na vydanie takéto rozhodnutia v Slovenskej republike bol príslušný súd. V opačnom prípade by nebolo možné uznať napríklad cudzie rozhodnutie o výživnom, ak ho vydal správny orgán, ak v štáte pôvodu vydáva takéto rozhodnutia výlučne správny orgán (napríklad niektoré severské štáty). Toto je nežiadúci výsledok aplikácie pôvodného znenia tohto ustanovenia.

K § 64

Písmeno a) bolo preformulované, pretože jeho doterajšie znenie spôsobovalo interpretačné problémy. Pokiaľ ide o prekážku uznania z dôvodu výlučnej právomoci slovenských súdov, táto reaguje na podstatu filozofie výlučnej právomoci (žiadny iný, než slovenský súd nesmie vo veci rozhodovať). Ide o prípady upravené v § 37d, § 37e písm. a), § 43 ods. 1 a § 45 ods. 1 písm. c) zákona.

Druhý aspekt podmienky vyjadrenej v tomto ustanovení vyjadruje obvyklú filozofiu v kontexte uznávania cudzích rozhodnutí. Štát kritériami právomoci upravenými v jeho právnom poriadku vyjadruje určitú filozofiu toho, čo považuje za spravodlivé pri prejednávaní vecí s cudzím prvkom (t.j. v ktorých prípadoch môžu jeho súdy konať a čo prenecháva cudzím súdom). Rovnaké hodnotiace meradlo používa aj pri hodnotení právomoci, ktorú si založil cudzí súd v konaní. Ak si cudzí súd založil svoju právomoc na princípe, ktorý nepovažuje slovenský právny poriadok za spravodlivý (teda v situácii, kedy by za porovnateľných skutočností slovenský súd si *nemohol* založiť právomoc), neprizná cudziemu rozhodnutiu účinky (neuzná ho). Ide o špecifickú formu uplatnenia výhrady verejného poriadku, ako nakoniec pri všetkých špecifických podmienkach uznania cudzieho rozhodnutia, a vylúčenia účinkov tzv. exorbitálnej právomoci (právomoci založenej na minimálnom vzťahu odporcu, či predmetu konania, s konajúcim súdom: napríklad právomoc založená výlučne na doručení predvolania odporcovi na území určitého štátu, ak odporca nemá na území tohto štátu ani bydlisko, ani pobyt).

Splnenie podmienky právomoci sa neskúma pri uznávaní statusových rozhodnutí (§ 65).

V písm. b) bola proti doterajšiemu zneniu doplnená podmienka právoplatnosti alebo vykonateľnosti cudzieho rozhodnutia podľa práva štátu, ktorého orgán rozhodnutie vydal. Podmienka právoplatnosti bola prevzatá z pôvodného znenia § 63. Bola však rozšírená aj na vykonateľnosť (najmä u predbežne vykonateľných rozhodnutí). Podľa tohto znenia bude možné uznanie a výkon aj predbežne vykonateľného rozhodnutia, čo smeruje k zvýšenej ochrane osoby oprávnenej z rozhodnutia (najmä osoby oprávnenej na výživné).

Okrem toho právny koncept „právoplatnosti“ nie je známy všetkým cudzím právnym poriadkom, preto nie vždy bude účastník vedieť preukázať, že ide o rozhodnutie „právoplatné“; v takom prípade bude dôležité, aby vedel preukázať, že rozhodnutie je v danom štáte vykonateľné (aj keby proti nemu existovali ešte mimoriadne opravné prostriedky). Na túto skutočnosť reaguje § 68c ods. 2 písmeno b), ako aj § 68e ods. 2.

Navrhovaná zmena v písm. c) má odstrániť pochybnosť o tom, či je možné podľa tohto zákona uznať aj predbežné opatrenia, resp. procesné rozhodnutia. Navrhovaná zmena upresňuje, že účinky v Slovenskej republike môžu mať iba rozhodnutia, ktorými sa rozhodlo

vo veci samej. Tým majú z uznania byť vylúčené predbežné opatrenia (§ 74-77 Občianskeho súdneho poriadku) a iné procesné rozhodnutia. Od týchto treba však rozlíšiť rozhodnutia vo veci samej, ktoré sú predbežne vykonateľné (§ 162 Občianskeho súdneho poriadku).

Podmienku uvedenú v písm. d) súd skúma len za určitých okolností. Týmto sa má najmä zabrániť zneužívaniu tejto podmienky, ak účastník vedome bol v meritórnom konaní nečinný, alebo ak sám sa cudziemu rozhodnutiu podrobí, aj napriek tomu, že v meritórnom konaní boli jeho procesné práva porušené (lebo si je, napríklad, vedomý, že navrhovateľ je v práve). Cieľom tejto novej úpravy je uľahčiť uznávacie (vykonávacie) konanie pri skúmaní podmienky chrániacej účastníka, nie uznávajúci štát (ako je to v prípade ostatných podmienok uvedených v odseku 1). Účastníkom, proti ktorému smeruje návrh, je ten účastník, vo vzťahu ku ktorému má uznávané rozhodnutie nadobudnúť účinky v Slovenskej republike (osoba, ktorej sa rozhodnutím ukladá niečo konať alebo strpieť, druhý manžel z rozvodového rozsudku, biologickí rodičia osvojeného dieťa, a pod.).

Princíp vyjadrený v písmene e) bol prevzatý z pôvodného písmena b), avšak jeho pôvodné znenie bolo nevyhovujúce, pretože nereagovalo na všetky možné prekážky *res iudicata*. Jeho nové znenie reaguje na všetky možnosti, a to aj charakter *res iudicata* takých rozhodnutí, ktoré podľa použiteľných prameňov práva (vrátane nariadení Brusel I a Brusel II) nevyžadujú osobitný výrok o uznaní a sú uznateľné bez ďalšieho konania (t.j. „splňajú podmienky na uznanie“). Taktiež uznaný cudzí rozhodcovský nález je rozhodnutím, ktoré môže byť prekážkou pre uznanie iného cudzieho rozhodnutia v tej istej veci. Rozhodnutie slovenského súdu o *neuznaní* cudzieho rozhodnutia bude tiež prekážkou uznania iného cudzieho rozhodnutia v tej istej veci.

Z podmienok uznania bola oproti doterajšej úprave vypustená podmienka vzájomnosti. Podmienka vzájomnosti v kontexte súkromného práva nie je spravodlivá a môže v určitých prípadoch diskvalifikovať i slovenské subjekty. Podmienku vzájomnosti preto podľa novej úpravy nie je možné vykladať ani v kontexte výhrady verejného poriadku.

K § 65

Ide o ustanovenie, ktoré obsahovo preberá pôvodné ustanovenie § 67 ods. 1. Uznávať tieto cudzie tzv. štatusové rozhodnutia (rozhodnutia týkajúce sa osobného stavu) bude namiesto najvyššieho súdu krajský súd (§ 68b ods. 1). Tento presun je zdôvodnený už vo všeobecnej časti dôvodovej správy a ďalej je vysvetlený aj v komentári k § 68 nižšie. Pri uznaní sa skúmajú podmienky uvedené v § 63 a § 64 s výnimkou jeho písm. a).

K § 66

Ide o nové ustanovenie, ktoré vyplňa právnu medzeru, ktorá existovala v úprave uznávania (a výkonu) cudzích rozhodnutí o výchove maloletých detí a ktorá spôsobovala problémy nielen v právnej praxi, ale aj právnej teórii. Ide pritom len o vybrané rozhodnutia z oblasti starostlivosti o maloleté deti, teda rozhodnutia (výroky), ktorými bolo dieťa zverené do výchovy rodiča (inej osoby), resp. rozhodnutia (výroky), ktorými sa upravil styk rodiča (osoby) s dieťaťom. Iné rozhodnutia (výroky) upravujúce práva a povinnosti rodičov (prip. iných osôb) k dieťaťu nevyžadujú osobitný výrok o uznaní (ak to len účastník nenavrhne) a uznávajú sa ako rozhodnutia podľa § 67 ods. 3.

Právna úprava sa inšpiruje čl. 23 ods. 2 haagskeho Dohovoru o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností na ochranu dieťaťa z 19.10.1996 (ozn.č. 344/2002 Z.z.), ako aj ustanoveniami nariadenia Brusel II (čl. 15 ods. 2). Upravuje sa, na rozdiel od iných vykonateľných rozhodnutí (§ 67), potreba ich uznania slovenským súdom. Nakoľko hlavným účelom uznania týchto rozhodnutí je samozrejme ich potencionálny výkon na území Slovenskej republiky, príslušnosť na uznanie sa priznáva tomu súdu, ktorý je príslušný aj na nariadenie ich výkonu (§ 68b ods. 2). Tým sa nadväzuje na doterajšiu prax, kedy výkon týchto rozhodnutí (a v rámci nich aj skúmanie podmienok uznania) realizoval okresný súd.

K § 67

Pri uznávaní cudzích rozhodnutí rozlišuje ZMPS medzi

- a) rozhodnutiami vo veciach manželských, určenia (zistenia alebo zapretia) otcovstva a osvojenia dieťaťa,
- b) rozhodnutiami o zverení dieťaťa do výchovy a o úprave styku s ním a
- c) ostatnými cudzími rozhodnutiami.

V prípade rozhodnutí uvedených v písm. a) pripúšťa ZMPS ich uznanie len formou osobitného výroku (rozhodnutia) slovenského súdu (§ 67 ods. 1 ZMPS). Ak sa takéto rozhodnutie týka slovenského občana, bude jeho uznanie obligatórnou podmienkou jeho účinnosti (platnosti) na našom území. Príslušnosť v tomto prípade bude mať Krajský súd v Bratislave (§ 68b písm. a).

V prípade rozhodnutí uvedených v písm. b) sa rozhodnutie uznáva buď osobitným výrokom slovenského súdu alebo nariadením jeho výkonu. Spôsob uznania bude závisieť od účastníkov konania. Návrh na uznanie cudzieho rozhodnutia môže navrhovateľ podať súčasne s návrhom na jeho výkon alebo aj samostatne Príslušný na uznanie v tomto prípade bude

okresný súd, v obvode ktorého má dieťa bydlisko, a ak nemá bydlisko, súd, v obvode ktorého sa zdržuje; ak taký súd nebude, bude na konanie príslušný Okresný súd Bratislava I (§ 68b písm. b) ZMPS). Navrhovateľ sa bude domáhať samostatného uznania spravidla vtedy, ak nemá zatiaľ záujem na výkone rozhodnutia (ak napr. má dieťa vo svojej moci), ale jeho uznaním bude chcieť preventívne pôsobiť proti odňatiu dieťaťa najmä druhým rodičom pri výkone práva styku na území iného štátu. Do úvahy prichádza taktiež situácia, kedy sa rodič, ktorý má dieťa vo svojej moci, hoci cudzie rozhodnutie zverilo dieťa do výchovy druhého rodiča, bude snažiť vyslovením neuznania cudzieho rozhodnutia zabrániť možným právnym účinkom tohto cudzieho rozhodnutia na našom území.

V prípade rozhodnutí uvedených v písm. c) ide o všetky ostatné rozhodnutia, t.j. rozhodnutia neuvedené v písm. a) a b). Spravidla pôjde o klasické exekučné tituly, t.j. rozhodnutia, ktoré priznávajú právo, zaväzujú k povinnosti alebo postihujú majetok. Rozhodnutie sa spravidla bude uznávať nariadením jeho výkonu alebo vydaním poverenia na vykonanie exekúcie. Príslušným pritom bude súd, ktorý je príslušný na nariadenie výkonu alebo vydanie poverenia na vykonanie exekúcie (§ 68b písm. c) ZMPS).

ZMPS však vo svojom ustanovení v § 67 veta za bodkočiarkou umožňuje uznať cudzie rozhodnutie aj inak ako súdom, a to tak, že sa naň prihliadne ako keby šlo o rozhodnutie slovenského súdu. Pôjde o rozhodnutia, ktoré nevyžadujú výkon podľa šiestej časti Občianskeho súdneho poriadku alebo zákona o exekútoroch a exekučnej činnosti.

Uznanie cudzieho rozhodnutia iným orgánom ako súdom, je uznanie ad hoc. Takéto uznanie nie je pre iné orgány záväzné a nevytvára prekážku rozsúdenej veci.

V prípade pochybnosti alebo ak dotknutý orgán odmietol rozhodnutie uznať, môže sa účastník domáhať uznania tohto rozhodnutia v konaní pred súdom, rovnako ako sa môže uznanie domáhať aj u iných rozhodnutí, u ktorých sa uznanie osobitným výrokom zo zákona alebo z medzinárodnej zmluvy nevyžaduje (odsek 3, druhá veta).

K § 68

Ide o nové ustanovenie, ktoré v odseku 1 rieši právne účinky cudzieho rozhodnutia v Slovenskej republike po jeho uznaní. Toto je dôležité aj z hľadiska interpretácie účinkov cudzieho rozhodnutia, ak v cudzine má rozhodnutie iné účinky. Uznané cudzie rozhodnutie sa v prípade potreby vykoná ako rovnaké (porovnateľné) rozhodnutie vydané slovenským súdom, teda podľa noriem platných pre výkon slovenského súdneho rozhodnutia.

Odsek 2 preberá doterajšie znenie ustanovenia § 68 zákona, ktoré je naďalej právne relevantné, a týka sa výlučne štatusových rozhodnutí, teda rozhodnutí v manželských veciach, vo veciach určenia (zistenia alebo zapretia) otcovstva a vo veciach osvojenia dieťaťa (pozri tiež komentár k § 63).

K bodu 15 (§ 68a až 68i)

Ďalšie ustanovenia upravujú podrobne konanie vo veciach návrhov na uznanie cudzieho rozhodnutia, ktoré v doterajšej úprave chýbali, pričom všeobecná úprava v Občianskom súdnom poriadku nie je v mnohých otázkach na toto konanie *sui generis* použiteľná.

K § 68a

Dôvodom pre presun rozhodovania o uznaní vo veciach uvedených v § 65 z najvyššieho súdu na krajský súd (písm. a) je snaha o implementáciu systému nariadenia Brusel II. Podľa tohto nariadenia existuje v uznávacom konaní rozhodnutí v manželských veciach niekoľko stupňov konania (riadne a mimoriadne opravné prostriedky). Pri ponechaní uznávania na najvyššom súde by nebolo možné všetky tieto možnosti odvolania vyčerpať. V záujme komplexnosti a transparentnosti úpravy sa manželské veci nevyčleňujú od ostatných štatusových rozhodnutí, ale upravujú sa spoločne na úrovni rozhodovania krajského súdu. Krajský súd sa javí na tento účel vhodný, pretože bude predstavovať určitú kvalitatívnu záruku ohľadne rozhodovania a zároveň poskytovať aj možnosť preskúmania rozhodnutia odvolaním. Osobitne sa upravuje špeciálna miestna príslušnosť pre jeden krajský súd, pretože vzhľadom na charakter týchto vecí (ktoré v minulosti odôvodňovali vecnú príslušnosť najvyššieho súdu) sa vyžaduje vysoká špecializácia rozhodovania. Krajský súd v Bratislave sa určil preto, že z uznávacej praxe najvyššieho súdu vyplýva, že prevažná väčšina návrhov na uznanie štatusových rozhodnutí sa podáva z cudziny. Určovanie miestnej príslušnosti väzbou na slovenské reálie by v mnohých prípadoch bolo problematické. Pre navrhovateľov z cudziny to bude umožňovať tiež ľahšiu orientáciu, keďže boli zvyknutí obracať sa na najvyšší súd, ktorý má sídlo v Bratislave. Okrem toho aj osobitná matrika, do ktorej sa právne skutočnosti z uznaných štatusových rozhodnutí zapisujú, má sídlo v Bratislave.

Písm. b) upravuje vecnú príslušnosť okresných súdov na konanie o uznaní rozhodnutia o výchove alebo styku s maloletým dieťaťom. Okresné sudy sa zvolili z toho dôvodu, že doteraz v týchto veciach o „uznaní“ (aj keď v kontexte nariadenia výkonu) rozhodovali tieto sudy a nie je dôvod na zmenu vecnej príslušnosti. Miestna príslušnosť sa určuje rovnako ako v prípade nariadenia výkonu takéhoto rozhodnutia (všeobecný súd dieťaťa). Nakoľko však zmyslom osobitnej zákonnej úpravy uznania cudzieho rozhodnutia o výchove (resp. styku) je aj možnosť jeho „preventívneho“ uznania (napríklad, ak by miestom výkonu práva styku bolo práve územie Slovenskej republiky), je potrebné založiť miestnu príslušnosť aj na prípady, kedy dieťa tu nemá ani obvyklý pobyt, ani sa tu nezdržuje počas uznávacieho konania.

K § 68b

Upravuje sa okruh účastníkov osobitným spôsobom, pretože ide o osobitné konanie.

V odseku 1 sa definuje okruh osôb oprávnených podať návrh. V konaní o uznanie rozhodnutia, ktoré obsahuje vykonateľný výrok, pôjde len o účastníka pôvodného konania, v štatusových veciach aj o inú osobu, ktorá preukáže právny záujem. Tento okruh osôb je prevzatý zo súčasného znenia ustanovenia § 67 a je naďalej opodstatnený.

Nakoľko ide o situáciu, kedy rozhodnutie bude mať po uznaní v Slovenskej republike účinky vo vzťahu k tým osobám, ktoré boli účastníkmi pôvodného, meritórneho konania, musí byť aj okruh účastníkov rovnaký. Výnimku tvorí prípad, v ktorom navrhovateľ v návrhu uvedie výslovne, že sa sleduje uznanie (výkon) len vo vzťahu k určitej osobe (napr. pri majetkovom rozhodnutí, kde na strane odporcu je niekoľko subjektov, ale návrh smeruje len proti jednému z nich s bydliskom na území Slovenskej republiky).

Odsek 3 vychádza z premisy, že navrhovateľom bude spravidla osoba s pobytom (sídлом) v cudzine a odporcom bude osoba s pobytom (sídлом) v Slovenskej republike. V uznávacom konaní sa sleduje záujem a ochrana slovenských subjektov. Preto sa z hľadiska úspornosti konania (doručovanie písomností a pod.) upravuje osobitný systém, podľa ktorého účastníci, ktorí nemajú pobyt či sídlo v Slovenskej republike si musia určiť zástupcu inak súd určí účastníkovi procesného opatrovníka. Ide o procesné opatrenie v záujme urýchlenia konania, ktoré je v konečnom dôsledku v záujme samotného navrhovateľa. Nakoľko v konaní sa neposudzujú otázky veci samej, nie je potrebné komplexné procesné zastúpenie na ochranu záujmov strán. Navrhované riešenie sa inšpirovalo ustanoveniami nariadení Brusel I a Brusel II.

K § 68c

Návrhom sa navrhovateľ môže domáhať uznania cudzieho rozhodnutia (§ 65, § 66 a § 67), neuznania cudzieho rozhodnutia (§ 68h ods. 1) alebo vyhlásenia cudzieho rozhodnutia za vykonateľné alebo nevykonateľné (§ 68h ods. 2).

Preto v záujme procesnej ekonomiky z návrhu musí byť zrejmé, čoho sa navrhovateľ domáha. Doterajšie skúsenosti s uznávaním cudzích rozhodnutí naznačujú potrebu vnieť do návrhu aj zoznam pripájaných listín, aby sa zabránilo nedorozumeniam medzi navrhovateľom a súdom, či nejaká listina pripojená bola alebo nie.

Táto úprava dopĺňa ustanovenia zákona potrebnou informáciou pre navrhovateľa, aké listiny a v akej podobe majú byť k návrhu na uznanie pripojené. Vychádza tiež z predpokladu, že súd zisťuje síce splnenie všetkých podmienok § 64 z úradnej povinnosti, ale dôkazné bremeno je na navrhovateľovi, aby preukázal, že sú splnené podmienky uznania (resp. dané dôvody pre neuznanie). Ak navrhovateľ nesplní povinnosť predložiť potrebné listiny ani potom, keď bol súdom poučený o možnosti zastaviť konanie, súd nebude mať dostatok

podkladov pre rozhodnutie, a preto môže konanie zastaviť. Takéto rozhodnutie však nemá účinky *res iudicata* a navrhovateľ môže svoj riadne doložený návrh podať znovu.

K § 68d

Podanie návrhu na samostatné uznanie cudzieho rozhodnutia má okrem bežných procesnoprávnych a hmotnoprávnych účinkov za následok i prerušenie konania o nariadení výkonu rozhodnutia. Podaním návrhu na samostatné uznanie cudzieho rozhodnutia sa konanie o nariadení jeho výkonu prerušuje. Súd bude pokračovať v prerušenom konaní len čo sa konanie o samostatnom uznaní skončilo. Návrh na pokračovanie v konaní sa pritom nevyžaduje. V praxi pôjde spravidla o situácie, kedy odporca návrhu na výkon cudzieho rozhodnutia podá protinávrh smerujúci na neuznanie cudzieho rozhodnutia.

Slovenský súd nie je v uznávacom konaní oprávnený preskúmať cudzie rozhodnutie vo veci samej a zároveň je viazaný skutkovými zisteniami, na ktorých si cudzí orgán založil svoju právomoc (§ 68f ZMPS). To však nebráni účastníkom, aby dotknuté cudzie rozhodnutie v štáte, v ktorom bolo vydané, napadli opravným prostriedkom. Cudzí orgán môže následne svoje rozhodnutie zrušiť ale i vo veci samej zmeniť. Je potom na posúdení slovenského súdu či následne (ak sa mu preukáže podanie opravného prostriedku) konanie o nariadení výkonu rozhodnutia alebo vydaní poverenia na vykonanie exekúcie preruší. Konanie môže súd prerušiť najdlhšie do právoplatnosti rozhodnutia o opravnom prostriedku. Ak cudzí orgán svoje rozhodnutie zruší alebo zmení, súd výkon rozhodnutia zastaví, inak bude vo výkone pokračovať.

K § 68e

Prevažná časť vecí nebude právne problematická, a preto nariaďovať v nich pojednávanie by bolo procesne neekonomické. Pokiaľ však protistrana v konaní bude proti návrhu na uznanie či neuznanie namietat', súd spravidla pojednávanie nariadi. Okrem toho je dôležité si uvedomiť, že sa nejedná o konanie vo veci samej, ale len o posudzovanie aspektov transformácie už existujúceho meritórneho rozhodnutia do právneho prostredia Slovenskej republiky, určité nostrifikačné konanie.

Odsek 2 obsahuje ďalšie zjednodušenie konania v prípade „konsenzuálneho“ návrhu na uznanie (do úvahy to bude prichádzať najmä v statusových veciach), kedy sa celé konanie môže uskutočniť *ex parte*.

K § 68f

V odseku 1 je vyjadrená štandardná norma medzinárodného práva procesného, že súd, ktorý rozhoduje o uznaní, nesmie spochybňovať skutkové zistenia, na ktorých si založil cudzí orgán svoju právomoc. Nejde pritom o nemožnosť posúdenia (či spochybnenia) kritéria, na

ktorom si súd založil svoju právomoc (§ 64 písm. a/), ale len akceptovanie skutkových zistení, ktoré k aplikácii určitého jurisdikčného kritéria procesný súd viedli (pobyt, občianstvo, sídlo). To vyplýva z toho, že vyhodnotenie skutkových zistení sa v každom právnom poriadku riadi *lex fori* a spochybňovanie v štádiu uznávania by viedlo k právnej neistote.

Odsek 2 vyjadruje ďalšiu štandardnú normu medzinárodného práva procesného a obsahuje zákaz preskúmať cudzie rozhodnutie z hľadiska správnosti jeho obsahu (výroku). Uznávací súd sa musí obmedziť len na skúmanie podmienok uznania uvedených v § 63, 64, 65, resp. § 66.

K § 68g

Súd rozhoduje vo veciach uvedených v § 65 rozsudkom. Inak rozhoduje uznesením. Tak proti rozsudku ako aj proti uzneseniu je prípustné odvolanie i dovolanie.

Odsek 2 upravuje obsah výroku, pretože znenie § 64 bolo kritizované, že neobsahuje „povinnosť“ súdu uznať cudzie rozhodnutie, aj keď nie je daná žiadna z prekážok uznania. Zároveň upresňuje, že ak podmienky nie sú splnené, súd nezamietne návrh na uznanie, ale rozhodnutie neuzná. To je dôležité z hľadiska dôsledkov *res iudicata* takéhoto neuznaného rozhodnutia.

Odsek 3 umožňuje delenie uznania v závislosti na deliteľnosti výrokov obsiahnutých v rozhodnutí. Sleduje sa tým možnosť uznania cudzieho rozhodnutia resp. jeho časti v prípadoch, ak by uznanie niektorého výroku (výrokov) nebolo možné, najmä z dôvodu nesúladu s verejným poriadkom. Možnosť navrhovateľa navrhnúť uznanie len niektorého z výrokov súvisí so skutočnosťou, že cudzie rozhodnutie sa môže týkať viacerých záväzkov a viacerých účastníkov, pričom niektoré z týchto záväzkov už boli splnené alebo došlo k ich čiastočnému výkonu v inom štáte.

K § 68h

Rovnako ako je možné domáhať sa uznania cudzieho rozhodnutia, je možné podať aj návrh na neuznanie cudzieho rozhodnutia, ako preventívne opatrenie zo strany účastníka, ktorý chce zabrániť uznaniu rozhodnutia v Slovenskej republike, predovšetkým, ak mu postupom cudzieho súdu bola odňatá možnosť riadne sa meritórneho konania zúčastniť (odsek 1).

Odsek 2 reaguje špecificky na terminológiu nariadenia Brusel I a Brusel II, ktoré hovoria o „vyslovení vykonateľnosti“ cudzieho rozhodnutia. V systematike slovenského medzinárodného práva súkromného a procesného konanie o „vykonateľnosť“ cudzieho rozhodnutia je neorganické, avšak obsahovo zodpovedá konaniu o „uznanie“ cudzieho rozhodnutia. Nakoľko návrhy podané podľa tohto nariadenia budú označované ako návrhy na

vyslovenie „vykonateľnosti“ (nevykonateľnosti) cudzieho rozhodnutia, toto ustanovenie sa snaží predísť interpretačným problémom v justičnej praxi. Ustanovenia § 68b až 68h budú mať vo vzťahu k nariadeniam charakter subsidiárny a použijú sa len, ak nariadenie neustanovuje niečo iné. Vzhľadom na to, že nariadenia obsahujú relatívne podrobnú procesnú úpravu konania o návrhu na vyhlásenia cudzieho rozhodnutia za vykonateľné, budú hlavnú relevanciu mať najmä ustanovenia § 68a až 68c a § 68g.

K § 68i

Upravujú sa prechodné a záverečné ustanovenia.

K Čl. II

Vid' komentár k čl. I bodu 2 a 3 (§ 10 ods. 3 a § 11a)

K Čl. III

K bodu 1 (§ 239)

Ako bolo uvedené vo všeobecnej časti, nemožnosť podania opravného prostriedku a mimoriadneho opravného prostriedku v konaní o uznanie či výkon cudzieho rozhodnutia (resp. pri jeho vyhlásení za vykonateľné) bola kritizovaná Európskou komisiou v rámci prístupových rokovaní.

Článok III dopĺňa do zákona možnosť podania dovolania proti uzneseniam odvolacieho súdu vo všetkých relevantných prípadoch konania o uznaní cudzieho rozhodnutia na území Slovenskej republiky. Tým bude splnená požiadavka Európskej komisie uvedená vo všeobecnej časti dôvodovej správy.

K bodu 2 (§ 254)

Podanie návrhu na samostatné uznanie cudzieho rozhodnutia má okrem bežných procesnoprávných a limotnoprávných účinkov za následok i prerušenie konania o nariadení výkonu rozhodnutia. Podaním návrhu na samostatné uznanie cudzieho rozhodnutia sa konanie o nariadení jeho výkonu prerušuje (§ 68e ods. 1 ZMPS). Súd pokračuje v konaní len čo sa toto konanie skončilo. Návrh na pokračovanie v konaní sa pritom nevyžaduje. V praxi pôjde spravidla o situácie, kedy odporca návrhu na výkon cudzieho rozhodnutia podá protinávrh smerujúci na neuznanie cudzieho rozhodnutia.

K bodu 3 (§ 261)

Upravujú sa listiny, ktoré je potrebné k návrhu na výkon rozhodnutia pripojiť, ak exekučným titulom je cudzie rozhodnutie.

K bodu 4 (§ 266)

Slovenský súd nie je v uznávacom konaní oprávnený preskúmať cudzie rozhodnutie vo veci samej a zároveň je viazaný skutkovými zisteniami, na ktorých si cudzí orgán založil svoju právomoc (§ 68f ZMPS). To však nebráni účastníkom, aby dotknuté cudzie rozhodnutie v štáte, v ktorom bolo vydané, napadli opravným prostriedkom. Cudzí orgán môže následne svoje rozhodnutie zrušiť ale i vo veci samej zmeniť. Je potom na posúdení slovenského súdu či následne (ak sa mu preukáže podanie opravného prostriedku) výkon rozhodnutia uznesením odloží. Odklad môže súd povoliť najdlhšie do právoplatnosti rozhodnutia o opravnom prostriedku. Ak cudzí orgán svoje rozhodnutie zruší alebo zmení, súd výkon rozhodnutia zastaví, inak bude vo výkone pokračovať.

K bodu 5 (§ 273b)

Výkon rozhodnutia o výchove maloletých detí má osobitnú úpravu, na ktorú sa ustanovenia prvej hlavy šiestej časti § 252 až 271 O.s.p. nepoužijú. Preto je potrebné prerušenie konania o nariadení výkonu rozhodnutia a odloženie uskutočnenia výkonu rozhodnutia riešiť samostatne.

K Čl. IV

K bodu 1 (§ 36)

Vid' komentár k čl. I bod 14 § 68d a k čl. III bod 2 § 254.

K bodu 2 (§ 39)

Upravujú sa listiny, ktoré je potrebné k návrhu na vykonanie exekúcie pripojiť, ak exekučným titulom je cudzie rozhodnutie.

K bodu 3 (§ 44)

Vydaním poverenia na vykonanie exekúcie súd uznáva cudzie rozhodnutie (§ 42 ods. 4), čím mu priznáva rovnaké právne účinky ako má rozhodnutie slovenského súdu. Skúmanie podmienok uznania, a preto aj ochrana odporcu (možnosť namietať proti uznaniu), sa musí realizovať pred vydaním poverenia. Predtým ako súd vydá poverenie na vykonanie exekúcie, musí doručiť návrh na vykonanie exekúcie povinnému. Povinný má následne 15 dní, aby podal návrh na samostatné uznanie cudzieho rozhodnutia. Ak návrh na uznanie v tejto lehote podá, konanie o vydaní poverenia na vykonanie exekúcie sa prerušuje a to až do

právoplatného rozhodnutia o uznaní. Ak bolo rozhodnutie uznané, súd udelí exekútorovi poverenie na vykonanie exekúcie. Ak sa cudzie rozhodnutie neuzná, súd žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie zamietne.

Ak povinný v uvedenej lehote návrh na uznanie nepodá, súd musí otázku uznania vyriešiť ako predbežnú otázku. Súd musí skúmať podmienky uznania ex offo. Ak podmienky uznania nie sú splnené, súd žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie zamietne.

K bodu 4 (§ 56)

Vid' komentár k čl. I bod 14 § 68d a k čl. III bod 4 § 266.

K Čl. V:

V dôsledku zmien vo vecnej príslušnosti súdov pri uznávaní cudzích rozhodnutí stráca úprava v § 16 písmeno d) zákona č. 335/1992 Zb. o súdoch a sudcoch v znení neskorších predpisov ďalšiu relevanciu, pretože najvyšší súd bude rozhodovať už len o prípadných opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam vydaným v konaní o uznaní cudzieho rozhodnutia.

K Čl. VI:

Splnomocňuje sa predseda národnej rady na vyhlásenie úplného znenia zákona.

K Čl. VII:

Navrhuje sa účinnosť zákona.

Bratislava 27. august 2003

Mikuláš Dzurinda, v. r.
predseda vlády
Slovenskej republiky

Daniel Lipšic, v. r.
podpredseda vlády
a minister spravodlivosti
Slovenskej republiky